

ÚTMUTATÓ VÉDELMI IPAR · 8 PERC · 2025. DECEMBER 16.

Kettős felhasználás: amikor a polgári technológia biztonságkritikussá válik

A kettős felhasználású termékek szabályozása ipari vállalatok számára: besorolás, engedélyezési kötelezettségek, példák a magas hőmérsékletű területről és compliance-követelmények.

Mit jelent a kettős felhasználás?

A kettős felhasználású termékek olyan áruk, szoftverek és technológiák, amelyek polgári és katonai célokra egyaránt felhasználhatók. Az EU kettős felhasználású termékekről szóló (EU) 2021/821 rendelete szabályozza ezeknek a termékeknek az Európai Unióból történő kivitelét. A magas hőmérsékletű anyagokat, kerámiákat vagy speciális béléseket gyártó vállalatok számára ez közvetlen jelentőséggel bírhat — akkor is, ha saját termékük eredetileg polgári célra készült.

- A kettős felhasználású besorolás a termék műszaki tulajdonságain alapul — nem a gyártó szándékán
- A rendelet I. melléklete tartalmazza az EU egészében kötelező terméklistát műszaki küszöbértékekkel
- A nemzeti kiviteli lista (az AWV AL melléklete) további, az uniós listán nem szereplő termékeket is tartalmazhat
- A tudástranszfer (technikai segítségnyújtás) és a szoftverek is engedélykötelesek lehetnek
- A catch-all záradék (4. cikk) a listán nem szereplő termékekre is kiterjedhet, ha kritikus felhasználási cél ismert

Megjegyzés: Elhatárolás: kettős felhasználású termékek kontra haditechnikai termékek — A kettős felhasználású termékek nem azonosak a haditechnikai termékekkel. A haditechnikai termékeket (kiviteli lista, I. rész A szakasz) kifejezetten katonai célokra fejlesztik, és szigorúbb engedélyezési kötelezettségek vonatkoznak rájuk. A kettős felhasználású termékek (I. rész B szakasz és az uniós lista) elsősorban polgári célúak, de potenciálisan katonailag is felhasználhatók. A besorolás határozza meg az engedélyezési eljárást és az illetékes hatóságot.

A magas hőmérsékletű terület szempontjából releváns listaszámok

A tűzálló falazás és a magas hőmérsékletű technológia területén működő vállalatok számára különösen az EU kettős felhasználású listájának 1. (anyagok és vegyi anyagok) és 2. (anyagmegmunkálás) kategóriája releváns. A műszaki küszöbértékek határozzák meg, hogy egy termék szerepel-e a listán, és így engedélyköteles-e.

- 1C007: kerámia alapanyagok és kompozitok — szálerősítésű kerámiák > 1600 °C alkalmazási hőmérséklettel és < 2,0 g/cm³ sűrűséggel
-

1A002 / 1C010: kompozit szerkezetek és laminátumok (1A002), valamint szálas anyagok, prepregek és előformák (1C010) — bizonyos szén- és szilícium-karbid szálas termékek

- 1C001: elektromágneses hullámok elnyelésére szolgáló anyagok (pl. radarelnyelő anyagok a lopakodó technológiához), valamint saját vezetőképességű polimerek
- 2B001: szerszámgépek — kerámiák és kompozitok CNC-vezérelt megmunkálása meghatározott pontossággal
- 1C107: grafit és kerámia kompozitok — rakétatechnikai szempontból releváns minőségek meghatározott szilárdsági értékekkel

Megjegyzés: A műszaki küszöbértékek ellenőrzése — A listára kerülés pontos műszaki paraméterektől függ — hőállóság, sűrűség, szilárdság, tisztaság. Vesse össze termékadatlapjait az I. melléklet küszöbértékeivel. Kétség esetén a BAFA-nál (német szövetségi gazdasági és exportellenőrzési hivatal) terméklistára vonatkozó tájékoztatást (Auskunft zur Güterliste, AzG) kérhet — ez jogilag kötelező erejű és ingyenes.

Engedélyezési eljárás és hatáskörök

Ha egy termék kettős felhasználásúnak minősül, az exportőrnek kiviteli engedélyre van szüksége. Németországban az illetékes engedélyező hatóság a BAFA (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle). Az eljárás megkülönböztet egyedi engedélyeket, összevont engedélyeket és általános engedélyeket (AGG), amelyeket a célországtól és a termékcsoporttól függően adnak ki.

- Egyedi engedély: egy konkrét ügyletre egy meghatározott címzettel — ügyintézési idő kb. 4–8 hét
- Összevont engedély: meghatározott címzettekkel és termékekkel folytatott ismétlődő ügyletekre — 2 évig érvényes
- Általános engedély (AGG): meghatározott termék–célország kombinációkra — nincs szükség egyedi kérelemre, de regisztrációs kötelezettség van
- Végfelhasználói nyilatkozat (EUC): a célországbeli végfelhasználónak igazolnia kell a végső felhasználási célt és a termék végleges helyét
- Auskunft zur Güterliste (AzG, tájékoztatás az áru listás besorolásáról; korábban nullhatározat, „Null-Bescheid”): ha megállapították, hogy a termék nem szerepel a listán — jogbiztos dokumentáció

Belső megfelelési program (Internal Compliance Programme, ICP) kiépítése

A belső megfelelési program (ICP) az exportellenőrzési előírások betartásának szervezeti alapja. A BAFA minden exportáló vállalatnak javasolja ICP kiépítését — a kettős felhasználás szempontjából releváns termékekkel rendelkező vállalatoknál ez de facto kötelező. Egy jól strukturált ICP megvédi a vállalatot a jogsértésektől és azok következményeitől: jogsértésenként akár 500 000 eurós bírság, szabadságvesztés és az engedélyezhetőség elvesztése.

- A cégvezetés kötelezettségvállalása: a vállalatvezetésnek írásban kell elköteleznie magát az exportellenőrzési szabályok betartása mellett
- Exportfelelős: név szerint kijelölt, utasítási jogkörrel rendelkező személy — nem azonos az exportvezetővel
- Termékbesorolás: valamennyi termék szisztematikus ellenőrzése a terméklisták alapján — rendszeres aktualizálás termékváltozás esetén
- Ügyfél-ellenőrzés (screening): valamennyi üzleti partner összevetése a szankciós listákkal (EU, ENSZ, US-OFAC)
- Képzések: valamennyi érintett munkatárs rendszeres képzése — értékesítés, beszerzés, szállítás, műszaki terület
- Dokumentáció és archiválás: minden exportrelevanciájú dokumentumot legalább 5 évig meg kell őrizni

Megjegyzés: A BAFA kézikönyve mint vezérfonal — A BAFA ingyenes kézikönyvet bocsát rendelkezésre az ICP kialakításához. Mintasablonokat, ellenőrzőlistákat és folyamatleírásokat tartalmaz, amelyeket a középvállalatok közvetlenül alkalmazhatnak. Letölthető a bafa.de oldalon — keresőkifejezés: „Internal Compliance Programme”.

Gyakori kérdések

A szokványos tűzálló anyagok (samott, korund) kettős felhasználású termékek?

A hagyományos tűzálló anyagok, mint a samott, a normálkorund, a magnézium-oxid téglák vagy a szabványos önthető masszák, általában nem szerepelnek a listán, így nem engedélykötelesek. Kritikussá a nagy teljesítményű kerámiák, a szálerősítésű kompozitok, bizonyos grafitminőségek és az ultramagas hőmérsékletnek ellenálló anyagok válnak, ha túllépik a terméklista műszaki küszöbértékeit.

Mi történik az exportellenőrzési szabályok megsértése esetén?

Az exportellenőrzési szabályok szándékos megsértése bűncselekmény, a gondatlan jogsértést általában szabálysértésként szankcionálják. Az AWG (német külgazdasági törvény) a bűncselekményekre három hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztést ír elő, fegyverembargó megsértése esetén egytől tíz évig terjedőt; különösen súlyos esetekben akár 15 év is kiszabható. A szabálysértések jogsértésenként akár 500 000 eurós bírsággal sújthatók. Ezenfelül az exportengedélyek visszavonhatók, és a vállalat kizárható a közbeszerzésekből.

A beszállítónak is ellenőriznie kell az exportellenőrzési kötelezettségeket, vagy csak a végtermék gyártójának?

Minden exportőr önállóan felelős — a beszállító is, ha közvetlenül külföldre szállít. Ha egy német ügyfélnek (pl. rendszerintegrátornak) szállít, amely a végterméket exportálja, az exportellenőrzési kötelezettség a rendszerintegrátort terheli. Ennek ellenére a beszállítónak is érdemes besorolnia termékeit és ICP-t működtetnie, hogy igazolni tudja gondossági kötelezettségének teljesítését.

Beszéljünk az Ön projektjéről

Munkanapokon 24 órán belül visszajelzünk.

info@sbs-rs.de

+49 89 541 960 200

Online olvasható: www.sbs-rs.de/defense-industrie/ratgeber/dual-use-technologien